

KRONHÄSTEN

Av Börje Boström, Luleå, född i Harads.

Den sommarn vi hade Svarten fyllde jag fem år. De vuxna pratade mycket om kriget. Många karlar i byn blev inkallade. Vårans pappa slapp, för han hade haft hål på lungan och legat på sanatoriet ett år.

Pappa med kronhästen Svarten

Hela familjen var ute på gården när pappa kom med Kronhästen, som han lånat på regementet i Boden. Vi hade väntat länge och det var sent på kvällen, men ljusst som på dagen. Mamma ville ge hästen ett stycke tunnbröd men tordes inte riktigt så Erik, min storebror som snart skulle fylla nio, fick ge honom det.

Sedan bestämde Erik att han skulle heta Svarten. Alla höll inte med.

– Brunte passar bättre, sa Karin, den yngsta av våra tre systrar. För han är ju helt brun, utom manen då kanske.

– Men han är svart i ögonen, sa Erik.

Så han fick heta Svarten. Svarten själv brydde sig inte, han hade redan börjat beta i gräset farligt nära mammans trädgårdsland.

Om det inte varit för Svarten, skulle det ha blivit en fin sommar. Jag fick följa med Erik och hans kamrat Per-Åke ned till Betssundet för att bada. I mynningen till älven var det strömt och bråddjupt, men inne i viken bottnade jag nästan överallt. Ibland kom Boel och Irene, då tjuvtittade Erik och Per-Åke när dom klädde om i Betzés båthus. Och då föste dom iväg mig. Nå, inte för att jag brydde mig det minsta.

Pappa var inte nöjd med Svarten. Han var sävlig och lydde nästan inte, när man smackade eller drog i tömmarna. Så för att köra slåttermaskin måste pappa låna grannens häst.

Erik fick köra släpräfsan, det gick bra i början, och han var lite mallig. Men en gång bar det iväg mot en hässja. Han drog och slet i tömmarna men det hjälpte inte, så hässjan revs omkull. Erik blev arg och skrek:

– Men du din dromedar att du inte kan gå som folk!

– Du kan väl inte kräva att hästen ska gå som en människa, retades Karin.

När höet torkat på hässjorna började vi lada in. Jag satt ibland överst på lasset och en gång råkade Svarten trampa på en getingbilla. De arga getingarna stack

honom i baken. Han tvärrusade iväg och jag ramlade av lasset. Genast hade jag en svärm omkring mig och fick flera stick i skallen.

– Tänk att det äntligen blev lite fart på Svarten, sa pappa.

Det var inte längre så varmt om dagarna, vi hade tappat lusten att gå ned till viken och bada. Pappa hade börjat prata om att fara tillbaks med Svarten till regementet. Men han såg ut att trivas med att inte behöva dra något efter sig utan bara gå omkring och beta, för gräset var saftigt och grönt.

Den stolte "hästkarlen" Börje på hästryggen

Han var tjudrad med en järnring vid ena framhoven och en lång kätting som satt fast i ett spett. Erik och Per-Åke såg att spettet fallit omkull, och Svarten stod och mumsade i grannens havreteg. Erik försökte mota iväg hästen med en påk men kom i vägen när den sparkade bakut och blev träffad i huvudet. Per-Åke trodde att Erik skojade, när han kom krypande på alla fyra från hästen. Men han blödde mycket, och en tant som kom dit trodde att lilla hjärnan runnit ut.

Dom la Erik i en bil och for iväg till Garnis i Boden. Mamma band fast sin cykel bak på bilen och följde med.

Jag var med när pappa selade på Svarten. Karin gjorde i ordning matsäck, sedan tog han cykeln i ena handen och tömmen i den andra och började gå mot Boden.

Det blev tyst och tomt hemma. Boden var långt borta. Karin sa att det var fem mil, och det tar många timmar att gå. Ingrid och hon bakade bullar och så drack vi choklad. Erik och jag brukade ligga skavföttes och sova i en soffa på vinden. Den här kvällen kunde jag inte somna. Det blev natt, och då hörde jag mamma ställa cykeln mot väggen. Sedan kom hon och la sig hos mig och berättade att dom opererat Erik. Doktorn kom in till mamma som väntade och sa att allt gått bra, men det skulle dröja innan pojken vaknade upp. Då hade mamma tagit cykeln och börjat trampa hemåt. Och så hade hon mött pappa på vägen gåendes efter hästeländet. Han var trött och ledsen men hade inte så långt kvar till regementet.

– Va sa han, undrade jag.

– Ja han sa att nu får vi lägga allt i Guds händer, sa mamma. Och hoppas på det bästa.

– Ja, men jag menar, ska han låna en annan häst nu?
– Kanske till nästa sommar, sa mamma.
Sedan bad vi ”Gud som haver...” innan jag somnade.

Det gick många dagar. Jag hjälpte till med att ta upp potatis och att plocka bär. Mest lekte jag med Sören, men han skulle börja skolan. När det blev tid för tröskning gick karlarna från gård till gård och hjälpte till hos varandra. Det var hemskt roligt att se på, men det gällde att inte komma i vägen, för alla karlarna hade sitt att göra vid tröskverket, som stånkade och lät.

Vi fick brev från Erik. Han mådde bra och skulle snart få komma hem. Han var mycket nöjd med klockan, som han fått från moster Betty. ”Den går primitivt” stod det i brevet. Pappa skrattade så att tårarna rann, och det var längesedan jag hört honom skratta.

Pappa trodde att det hade blivit hamburgerkött av Svarten. Det var ju hemskt för honom och jag blev ledsen. Men han fick ju skylla sig själv också. Han hade ju inte behövt sparka storebror så där hemskt i huvet att han nästan dog.

Mina systrar Ingrid och Karin med moster Selma i mitten.

Pappa kör slättermaskinen och jag, Börje, sitter på hästryggen.

Saxat ur ”Kuriren för 100 år sedan” (15/3 2014):

Belönad ärlighet

Vid senaste marknaden i Jockmock hittade en person från Harads å en gata i samhället ett assurerat bref innehållande 200 kr. Upphittaren öfverlämnade brefvet omedelbart till den som tappat det och erhöll som belöning för sin ärlighet – en ask cigaretter till ett värde af 25 öre.